

Õiguskantsler

Teie 29.10.2015 nr

Meie 03.12.2015 nr 6-1/151476/1505391

Ennetähtaegne vangistusest vabastamine

Pöördusite õiguskantsleri poole mõnevõrra raskesti mõistetava avaldusega, milles käsitlete probleeme, mis seonduvad tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamisega.

Teie väiteid võimalikest probleemidest ennetähtaegse vangistusest vabanemisega ei saa pidada põhjendatuiks. Riigil on võimalik üsna vabalt valida, milliseid ennetähtaegse vabastamise reegleid kehtestada. Eesti Vabariigi põhiseadus (põhiseadus) ei nõua, et erinevate tingimisi vabastamise võimaluste avanemise vahel oleks teatud kindel ja kõigile võrdne absoluutne ajavahemik.

Mõistetud vangistus tuleb üldreeglina ära kanda. Isik ei saa eeldada, et ta igal juhul enne tähtaega vangistusest vabaneb. Tingimisi enne tähtaega katseajaga vangistusest vabastamine (sh elektroonilise valve kohaldamisega) ei ole isiku põhiõigus. Tegemist on riigi karistuspoliitilise meetmega juhtumiteks, mil enne vangistuse ära kandmist peetakse võimalikuks isik vabastada, kuna reaalse vangistuse kohaldamisega soovitud eesmärgid on saavutatud enne karistuse lõpptähtaja saabumist. Sestap ei ole süüdlasel subjektiivset õigust tingimisi enne tähtaega vangistusest vabaneda ega nõuda riigilt, et see kujundaks ennetähtaegse vabastamise mehhanisme tingimata just üht- või teistmoodi.

Isikule on seadusega antud õigus nõuda, et tema tingimisi vabastamise küsimust teatud seaduses sätestatud ajavahemike järel arutataks. Seetõttu ei saa ka vanglateenistus otsustada, kas esitab või ei esita isiku materjalid ennetähtaegseks vabanemiseks kohtule. Samas ei saa isik nõuda, et vastav ajavahemik oleks teatud kindla pikkusega ning ses osas on seadusandjal avar kujundusruum.

Seadusandjal on üsna suur voli kehtestada täpsemaid karistuse kandmise ajavahemikke, mille järel üks või teine tingimisi vabanemise võimalus avaneb. Samuti võib seadusandja seada erinevaid tingimusi eri vabanemise viiside puhuks (nt anda teatud olukorras kohtule kaalumisõiguse uue vabanemisvõimaluse avanemiseni jäänud ajavahemiku otsustamisel ja teatud juhul piirduda vaid ühe võimalusega tingimisi vabastamist vaagida).

Karistusseadustikus ja vangistusseaduses (mõlemas ennekoike §-d 76) sätestatud regulatsiooni koostoimes hinnates on seadusandja kujundanud õigusliku olukorra nii, et kui isiku ennetähtaegsest vabastamisest koos elektroonilise valve kohaldamisega on keeldutud, siis tekib

võimalus uuesti tingimisi enne tähtaega vabastamist taotleda alles pärast seda, kui ära on kantud tingimisi ennetähtaegse vabastamise eelduseks olev üldine karistusaeg. Eeltoodud põhjustel ei saa seda lahendust pidada põhiseaduse mõttes probleemseks.

Elektroonilise valve kohaldamisega vabanemise võimaluse ja vabastamise eelduseks oleva üldise ära kantud karistusaja vahele jääv periood ei ole ega pea ka põhiseaduse kohaselt olema mingi konstantne minimaalne ajavahemik, nagu seda näite arvavat Teie.

Erinevate ennetähtaegse vabastamise võimaluste vahele jääva karistusaja pikkus sõltub kehtivas õiguses isikule määratud karistuse raskusest. Eeldades, et teo raskus on korrelatsioonis teo eest mõistetud karistusega ja et raskema kuriteo puhul kulub tavapäraselt ka vangistuse täideviimise eesmärkide saavutamiseks rohkem aega, siis sõltubki vastav ajavahemik vangistuse täideviimise eesmärkide saavutamise kiirusest, ehk teisisõnu on sõltuvuses määratud karistuse pikkusest.

Arusaamatu on viide põhjendamatule ebavõrdsele kohtlemisele, kuna Teie osutatud isikuid eristab kuriteo või –tegude raskusest sõltuv erinev määratud karistus.

Loodan, et toodud selgitused olid abiks.

Lugupidamisega

Ülle Madise